

UDRUŽENJE ZA ZAŠTITU ŽIVOTINJA
I RAZVOJ GRAĐANSKE SVESTI

internacionalnih brigada 11, beograd

tel. 064.253.71.15

www.feniks.org.rs • feniks.udruzenje@gmail.com

dinarski račun: 310-201630-21

devizni račun: 00-708-0200331.3

Република Србија
Министарство науке,
технолошког развоја и иновација
Министарка др Јелена Беговић

Београд, 05.11.2023.

Поштована др Беговић,

Обраћамо Вам се као организација која се више од деценије бави заштитом животиња. Путем кампања: „Будите део решења, а не део проблема“, „Збаците суровост! Огрните се човечношћу!“ и „Чисти и лепо без суровости“ информисамо и едукујемо јавност о одређеној тематици. Кроз кампању „Чисти и лепо без суровости“ бавимо се добробити огледних животиња - имали смо лаике у Етичкој комисији у Галеници, на Факултету ветеринарске медицине и на Фармацеутском факултету, о чему можете прочитати на нашем сајту <https://www.feniks.org.rs/>

Овом приликом желимо да изразимо своју забринутост у вези најављене изградње виваријума, о чему смо сазнали из медија <https://vojvodinauzivo.rs/odabrano-idejno-resenje-za-bio4-uskoro-javna-prezentacija/> у оквиру пројекта БИО4 Кампус у Београду.

Такође, обраћамо Вам се и као члан Европске коалиције за окончање експеримената на животињама (European Coalition to End Animal Experiments, ECEAE)

<https://www.eceae.org/members.html>

која за крајњи циљ, а то је и наш циљ, има потпуни престанак коришћења животиња у експериментима. Исти став по овом питању делимо и са организацијом Доктори против експеримената на животињама (Ärzte gegen Tierversuche) из Немачке <https://www.aerzte-gegen-tierversuche.de/en/> која Вам се већ обратила у вези поменутог пројекта.

Пре свега, желимо да нагласимо да смо свесни значаја БИО4 Кампуса за развој биолошких и медицинских наука у Србији и региону. Овим пројектом, Србија показује да је спремна да улаже у науку и да јача тенденцију да се прикључи и остане у најсавременијим биомедицинским токовима, што као организација која је одувек била за друштвени напредак - подржавамо.

Међутим, морамо да приметимо да је најављено успостављање виваријума – објекта предвиђеног за држање животиња намењених за експерименте – заправо супротно од најсавременијих тенденција у поменутиим научним областима. Још више брине чињеница да, на основу изнесеног у медијима, можемо да претпоставимо да ће овај

објекат бити великог капацитета – „У оквиру комплекса биће изграђен и виваријум – центар за експериментални рад са животињама који би требало да буде акредитован на међународном нивоу, што Србија тренутно нема, а што је веома важно за предклиничке студије“.

Такође, забринутост изазива и реченица са сајта на коме је представљен пројекат: <https://bio4.rs/> у рубрици Биотехнологија, а која гласи: “Using living organisms and their derivatives to develop or make useful products and processes“.

Као и наше европске и српске колеге, наша организација се залаже за смањење обима и потпуно укидање експеримената на животињама, не само из етичких разлога, већ и зато што су и више него често непотребни и неефикасни у оквиру медицинских истраживања, али упркос томе заузимају значајан део буџета и људских ресурса, чиме се омета толико потребан напредак у медицинским и фундаменталним наукама.

Ослањање на застареле и неефикасне експерименте на животињама представља корак уназад, недостојан модерног научног кампуса.

Зато нам је нејасно зашто је виваријум (у медијима) истакнут као посебно важан аспект пројекта, посебно у времену када развијене земље имају стриктна и све стриктнија ограничења у вези експерименталних животиња и чине све потребно да редукују број коришћених животиња применом 3Р принципа. То нас посебно брине у светлу чињенице да је одавно констатован тренд да се у земље у развоју, са траљавим спровођењем законске регулативе у вези експеримената на животињама, “извозе” експерименти који би били проблематични у развијеним земљама (Nyika, 2009; Факоуа, 2012). Код нас, такав је био контроверзни експеримент на немачким овчарима на ВМА, 2014. године. Надамо се да се путем БИО4 виваријума Србија не уцртава на мапу земаља где је дозвољено радити научно упитне експерименте, илегалне у цивилизованом делу света.

Уместо виваријума, предлажемо преусмеравање финансијских средства на објекте за развој савремених истраживачких метода без животиња (animal-free).

Искористићемо ову прилику да поново укажемо на научне аргументе против експеримената на животињама са којима сте већ упознати путем дописа горе поменуте организације Доктори против експеримената на животињама.

- Слаба предиктивна вредност за људе. Експерименти на животињама не предвиђају адекватно људске реакције на медикаменте. Многи лекови и третмани за које се показало да су ефикасни и безбедни на претклиничким животињским моделима не успевају да произведу исте ефекте и/или имају нежељене ефекте код људи. Ово доводи до неуспеха 92-95% потенцијалних лекова који улазе у клиничку фазу.
- Разлике у врстама отежавају пројектовање резултата: Животиње коришћене у

експериментима нису погодни модели за људе јер постоје значајне разлике у физиологији, анатомији, генетици и имунолошком систему. Ово често доводи до нетачних закључака о потенцијалним ефектима третмана код људи.

- Вештачки изазвани симптоми не реплицирају људске болести: Многе болести које се проучавају на животињама не манифестују се природно код њих и морају се изазвати вештачким путем. На пример, дијабетес се код пацова изазива убризгавањем токсина који уништава ћелије панкреаса. Симптоми који су вештачки генерисани немају никакве сличности са људским поремећајима које имају за циљ да реплицирају. Кључни фактори који доприносе развоју ових поремећаја, укључујући навике у исхрани, факторе начина живота и индивидуалне генетске предиспозиције – се занемарују.
- Претерано поједностављивање кочи напредак: Људске болести су често сложене и вишеструке, а животињски модели – који се углавном заснивају на генетски униформним урођеним сојевима – превише поједностављују ове болести фокусирајући се на појединачне вештачки изазване симптоме. Као резултат тога, животињски модели не успевају да олакшају разумевање болести људских пацијената са њиховим разноврсним генетским и еколошким пореклом. Насупрот томе, методологије без животиња, као што су органоиди добијени од пацијената, не само да дају резултате релевантне за људе, већ и олакшавају персонализовану медицину.

Због наведених недостатака експеримената на животињама, појачаним захтевношћу у смислу времена, финансија и особља, као и њихове склоности да дају погрешне резултате, развијене су методе истраживања без животиња (animal-free).

Најсавременије технике у медицинским истраживањима управо се заснивају на методама без животиња, које представљају инвентивне и ефикасне начине за проучавање болести и процену третмана без ослањања на животињске моделе. Неки од примера су културе људских ћелија, органоиди, системи орган-на-чипу (*Organ-on-chip*, *OoC*), као и рачунарско моделирање болести и ефеката терапија. Ове алтернативе могу пружити прецизније податке релевантније за људе и директније се баве људским болестима и стањима.

Разумевање ограничења експеримената на животињама подстакло је оснивање све већег броја истраживачких центара посебно посвећених развоју експерименталних метода без животиња. У овим истраживачким центрима развијају се и примењују одговарајуће методе са циљем да се експериментисање на животињама замени савременим приступима релевантним за људе.

Сматрамо да би усмеравање БИО4 Кампуса у правцу развоја алтернативних модела, насупрот инвестирању у виваријум, био показатељ истинске жеље за напретком науке и конкурентности наше земље у релевантним пољима, а извесно је да би то отклонило сумње у вези евентуалних злоупотреба виваријума.

Стога желимо да Вас упутимо на следеће линкове:

- Страница о истраживањима без животиња:
<https://www.aerzte-gegen-tierversuche.de/en/basic-infos/animal-free-research>
- База метода:
<https://www.nat-database.org>
- Референтна лабораторија за алтернативе тестирању на животињама (EU Reference Laboratory for alternatives to animal testing, EURL ECVAM), као и повезана консултативна и саветодавна тела Европске комисије која се баве алтернативама експериментима на животињама, а које би могле бити одличан ресурс (и могући партнер) за развој иновација у оквиру БИО4 Кампуса:
EU Reference Laboratory for alternatives to animal testing (EURL ECVAM)
https://joint-research-centre.ec.europa.eu/eu-reference-laboratory-alternatives-animal-testing-eurl-ecvam_en

Захваљујемо што сте одвојили време да се упознате са информацијама које смо желели да Вам предочимо и надамо се да ћете их уважити.

Стојимо Вам на располагању за сва додатна појашњења и конструктивну сарадњу.

Овај допис подржавају и придружују се Удружење Нада за животиње – Риска, Миља Кривокућа и Солидарно за животиње и природу, Александра Дудић.

С поштовањем,

Милица Ранковић
Заступница Удружења Феникс

Копија:

Министарство просвете, министарка др Славица Ђукић Дејановић

Министарство здравља, министарка др Даница Грујичић

Министарство пољопривреде,
шумарства и водопривреде, министарка Јелена Танасковић
Ветеринарска комора Србије, председник УО Дубравко Гудурић